

Från Mora Tidning 5 juli 1933

Fäbodfest i Rossberg lockade folk till skogs

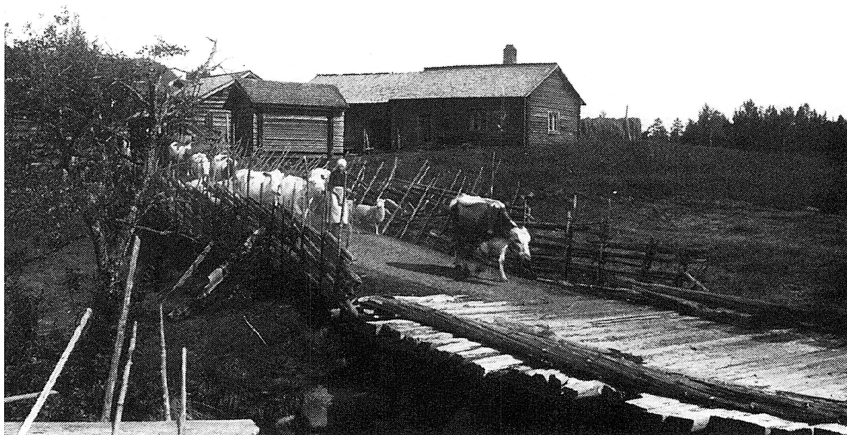
*Soldbyggare i många hundratal
i storskogen västerut*

Unikt högtidsfirande med märklig sägenhistorisk bakgrund

Soldprästen har tre kyrkor, berättade Brodin i Ryssa för den nuvarande tjänsteinnehavaren, då denne var ny: det är yngsta kyrkan som ligger på ön, den som Jugen Jon tjtade fram med sitt rännande hos kungen. Därnäst är Mali Bambo längst ut på hemskogen, och den är från mitten av 1300-talet, när Vite Kristis lära ännu var tämligen ny här uppe i vildmarken. Längst bort på utskogen, och längst bort i tidernas gråaste grå är till sist "Trollkyrkan" vid Säxa fäbodar, och där har hittills kristen präst aldrig predikat, utan trollen och den lede själv ha ensamma stått för mässan härute. Men kanske att Daniels, nuvarande kyrkherm på ön, letar sig dit ut och stämmer upp där nere i den vildaste av alla vilda raviner en psalm, som aldrig förr haft sin make i det templet.

Tills vidare har han tagit Mali Bambo i bruk igen. Han stod upp och med honom alla soldbyggare från ön och fastlandet, och gemensamt drogo de åstad ut i vilda skogen för att hålla gudstjänst, ära fädernas minne och stanna i besinning inför den hemska landsplåga, som inte hunnit glömmas på sexhundra år. Mali Bambo ligger drygt två kilometer väster om Rossbergs fäbodar. Det är en stor sten, större än alla andra i trakten och märkligare än alla andra. Där samlade den fromma Malin de

hemlösa solleröborna, som i 1300-talets mitt slagna av förfäran flydde från gårdarna på ön och sökte skydd ute i vilda skogen för den allhärjande digerdöden. Där predikade den fromma Malin och talade kraft och mod till ett hårt slaget släkte. Den svarta pesten följde efter ut i skogen, slog sina offer också när de gömde sig längst in i vildmarken, och även Malin dog. Hon föll över altaret, berättade gamle för dem som äro yngre. Så ha de hört av sina fäder, så ha fäderna hört av förfäderna genom sekler ända bort till den avlägsna medeltiden, då allt detta hände på soldskogen och i allt Sveriges land. Och barnen ha lärt sig att med vördnad se upp till Malins kyrka, då de fingo börja att följa föräldrarna på klövjestigarna ut till långfäbodarna, och där finns väl inte en soldbyggare, som inte är beredd att gå ed på, att traditionen om Malin är obruten, allt ifrån den dag de få överlevande åsyna vittnena vände åter och på nytt tände elden i gårdshärdarna på ön - där blev inte mer än sju rökar på hela ön, berättar traditionen. Vallkullorna ha i alla dagar smyckat Mali Bambo med blommor och grönt, när de från ena eller andra fäboden kommit dragande där förbi, och de, som nu äro gamla veta att berätta, att när deras föräldrar voro små, stod t o m tornur vid Malins kyrka. Det var en moraklocka, visserligen, visserligen, den skyddades av tak för höstregn och vinterstormar, och alla som gingo därförbi, drogo upp urverket, så att klockan i Mali Bambo tickade för skogens vilda djur. Nu är inte mer än urtavlan kvar, den

Från Rossbergs fäbod.

Foto: Bond Johan Andersson

är rostig och spikad fast på en stock vid sidan av den stora stenen. Och älgjägarna ha skjutit skott på skott genom den rostiga plåtbiten.

De som följde far och mor förbi Mali Bambo, men inte gingo åt Sälen, utan togo av på den villsamma gångstigen åt Pinans fäbodvall de sågo en stor sten till På den låg en mindre sten upplyftad, och där syntes, att något särskilt var att minnas. Då sade far till pojken, att han skulle lyfta på mössan, när han gick förbi, ty där invid den stora stenen, där låg den fromma Malin begravd. Och genom sekler ha soldbyggare, som varit på vandring i skogen vördsamt hälsat Malins grav, ända sedan den första i raden av hennes församlingsbor burit henne hit, sedan pesten tagit hennes liv och hon fallit över altaret i kyrkan 50 m härifrån.

Den första söndagen i juli denna välsignade sommartid drogo skaror av kyrkfolk upp i skogen. En hel del ungdom hade kommit redan kvällen förut till Rossbergs fäbodar och rest en flaggstång på vallen, ty efter gudstjänsten i skogen skulle där bli fäbodfest i Rossberg. Solen gassade riktigt åskvädershett, det ångade ur markerna och alla skogens träd stodo lamslagna i hettan och där rördes varken barr eller blad. De hade det gott som sutto i bilarna och bara tittade ner efter vägen, som de lämnade efter sig i djupet, medan de moderna motortrillorna stego upp i höjden mot Borrbergs fäbodar och fortsatte in i skogsdjupet mot Rossberg. Vi stackare som släpade på cyklarna uppför slika vägar, kippade efter andan, ty det var varmt i skogen, och efter bilarna stodo stillsamma kvävande dammoln och ruvade över den nygrusade vägen. De som gingo till fots hade det bättre, men i stället hade vi vinst av cyklarna på hemvägen!

Det var nog halva tusentalet, som samlades uppe i Rossberg. Omtänksamma män och kvinnor sörjde för välbehövlig lekamlig spis, och det blev ett verkligt marknadsliv på vallen före kyrkdags. Det höll på att bli stopp i affärerna ett tag, ty dels kom där mer folk än beräknat var, dels kanske aptiten var större, än man väntat, men prästens bil kom med nytt förråd av bullar och annat nödvändigt, så affärerna fortsatte och allt folket mättades. Där var både präst och klockare, Mats Larsson och hans fru, där såg jag kyrkvårdarna, även den gamle Bond Mats och den nye Anton Melin, där var Dunder Olle och hans son, som är ordförande för Solleröns duktiga idrottspojkar, där var Hagman och naturligtvis Brodin, och ändå mer naturligtvis Karl Lärka, Palm Anders, Bus Anders och Engström i Gesunda, gamla Krång Nils och hans måg nämndemannen Mås Anders med hela familjen, och t o m förre fiskalen på ön, han som nu bor i Vansbro. Det är då rakt omöjligt att räkna upp allihop, som syntes där i folklivet. Till Bambo gingo vi en liten trupp, som undrade om vi voro före alla andra, eller om vi kommo sist. Men just då vi stannade vid Malins kyrka, hörde vi spelet från kyrkfolket, som kom tågande bakom oss med Johan Svensson och Trapp-pojken och fler till spelande i teten. Och, mitt i raden gick kyrkoherden, bred och myndig och lika mycket dalkarl, som

Från Rossbergs fäbod.

Foto: Bond Johan Andersson

någonsin alla hans församlingsbor. De marscherade av vägen in i skogen, in i Malins kyrka, där de slogo sig ned i mossan och fyllde ut raderna av dem, som redan tagit plats mellan tallarna kring den stora stenen. Där rådde ännu marknadslivets sorl, efter marschen i solgasset förlätos smällarna av Pommac-flaskornas korkar, kyrkfolket smaskade på apelsiner och de funnos, som tittade upp mellan furornas pelarrader, tyckte väl att det var högt nog i tak och tände piporna i själva kyrkan. Allt tätare samlades menigheten kring Bambo. - ”Här är oss gott att vara”, sade Palm Anders. Han såg sig om, sträckte ut sig i mossan och profeterade: ”De ä inte för tidigt, folk håller en gudstjänst. Människorna ä så onda i våra dagar. De kommer nog en digerdöd som straff snart nog igen”. Jag bad honom glömma Korsnäs bolag och alla jurister, t o m hovrätten denna vackra sabbatsdag. Han lovade men höll inte ord, ty när jag sedan klagade över, att jag fick solen i kameran, sade Palmen spetsigt: ”Be Hallenberg han flyttar på solen! För en advokat gör det omöjliga!”

Men nu sjöng en klar hornlåt genom skogen. Anders Otter kallade med skogens egen musik till andakt. Sorlet tystnade, det bara susade sakta i tallkronorna, precis som det hade susat i skogen, när Malin kallat samman alla dem, som jagade av den svarta döden flytt ut i skogen och bävande ropade till den

allsmäktige om hjälp, medan björn och varg ylade i skogskanterna omkring. Där låg ännu samma stora sten, som varit vittne till medeltida soldbyggares gudstjänst i vildmarken. Den var samlingspunkten också för dem, som denna vackra, fridfulla sommarsöndag kommit från bygden och från fäbodvallarna omkring för att fira fältgudstjänst. Det blev tyst i den stora kyrkan tills församlingen stämde upp och sjöng: "Härlig är jorden", och sedan sjöngo sångarna, som Mats Larsson ställde upp: "Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte". Kyrkoherden stod vid den stora stenen och läste texten. Sedan predikade han, Malins historia predikade här i hennes egen kyrka om gudsförtröstan i svår nöd, om trohet och mod, som icke fruktade döden. - Församlingen omkring honom lyssnade med stigande andakt. Det blev allt tystare och stillsammare. Mycket mer talade här till folket än bara prästens ord. "Ack, låtom oss lova och prisa vår Gud, när stunderna växla och skrida", sjöng den stora menigheten i den kristna dagvisan. - En av de underligaste gudstjänster var slut, en gudstjänst, som hade rötter i långt in i första kristna tiden, en gudstjänst, som folket inte glömmer.

Hela skaran gick i slutet trupp femtio meter längs vägen mot Pinan. Där låg Malins grav. Vid denna grift talade Anders Brodin. Berättade vad han visste om storskogens prästinna och bad om skydd åt hennes vilorum. Bortifrån Bambo ljödo tonerna av "Ave Maria" stillsamt genom furuskogen. Sollerö duktiga hembygdskör sjöng ännu i kyrkan.

Medankyrkofolket började marschentillbaka, över solheta vägar till fäbodvallen, sänder Otter ut några sista jublande hornlåtar, som avslutade högtiden i Malins kyrka. Festen fortsatte i Rossberg, så snart gudstjänstbesökarna åter marscherat in på vallen. Först blev det kyrkkaffe och annat livets tarv. Men då hungerns krav stillats, samlades skarorna kring den nyresta flaggstången i backen längst västerut i fäboden. Där, med utsikt över den vackra vallen, över skogen och med Gesundaberget österut i fonden firades en fäbodfest, som sent skall glömmas. Där talade Daniels och Brodin, och där sjöng Mats Larssons sångare. Otter spelade och berättade på moramål om gamla tider. Brodin läste gammal solleröhistoria och soldbyggarnas egna spelemän gnedo på felorna. Ekot och göken svarade bortifrån Gesunda. Denna vackra sommarkväll var där folkliv och festliv i hela skogen västerut från ön.

Hj. Leonardsson